

LIKOVNI NOTES

Piše: Sava Stepanov

SLAVOLJUB RADOJČIĆ: SKULPTURA

Salon Tribine mladih, od 3. marta do 10. aprila 1977.

Izložbeni program ove sezone u Likovnom salonu Tribine mladih uspešno je nastavljen interesantnom i izuzetnom izložbom skulptura. Slavoljub Radojčić, asistent Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu, jedan od snažnijih izdanaka novije beogradske skulpture, od početka svog stvaralaštva je sklon neobičnim i nesvakidašnjim oblicima. To nam eklatantno potvrđuje i ova postavka na Tribini, formirana skulpturama nastalih tokom desetogodišnjeg perioda, od 1967. do 1977. godine. Na žalost, u ovom, istina nevelikom broju eksponata, nisu zastupljeni »ambijenti« — posve neobični i nekonvencionalno shvaćeni vajarski objekti (kao što su *Galicija* i *Prvi dan slobode*). Za ovu decenijsku retrospektivu, Radojčić se odlučio za još uvek prepoznatljivije antropomorfnе oblike. Na njegovim skulpturnim realizacijama evidentna je konstanta izbegavanja forme klasične, tradicionalistički shvaćene skulpture. Od skulpture *Odar*, čija je realizacija, čini se, ponajbliža realističkom tretmanu preko imaginarnih portreta (*Raskoljnikov* i *Gastarbajter*), u kojih su oblici formirani punim volumenskim masama i objektima s podjednako tretiranim organskim i geometrijskim elementima, Radojčić se stalno nalazi u akciji redukcije i pročišćavanja formi i oblika. Rezultat ovih nastojanja je krajnje pojednostavljena,

valjkasta izdužena forma, narušena tek po kojim znakom u funkciji zadržavanja prepoznatljivog. Ima u ovoj skulpturi nečega iskonskog, nečega što će gledaočevu asocijaciju povesti do iskopina Lepenskog vira (Gastarbajter I) ili do reljefa hercegovačkih stećaka (*Kosmonaut*). U smislu taktalnog, ovakva koncepcija skulpture dobija svoje opravdanje. Forma nije sama sebi cilj, u ovom slučaju ona nedoljivo sugerira krajnje ironičan stav prema oveštalim postulatima klasičnih ideala tradicionalne skulpture, a samim tim i prema svetu uopšte. Ovu ironiju Radojčić će produbiti i upotrebom klasičnih skulptorskih materijala kojima formira skulpturu nekonvencionalnih formi.

Na kraju, treba napomenuti da su posetioci ove izložbe imali priliku da se upoznaju s umetnikom izvanredno izražene individualnosti, što je često dovoljno za snažan i upečatljiv doživljaj.

GRUPA JUNIJ

Galerija RU »Radivoj Ćirpanov« od 5. do 15. aprila 1977.

Grupa *Junij* je osnovana pre sedam godina. Već sada to je zavidan staž, jer je poznato da vek ovakvih umetničkih grupa nije dug. Osnivači i organizatori ove grupe, mladi ljubljanski umetnici — Jagodić, Gojković, Draušbaher i Kaljanac (svi rođeni u junu), još u početku delovanja *Junija* zauzeli su stav prevazilaženja uvreženih predrasuda, te su na svojim izložbama izjednačili dela slikara, grafičara, vajara, fotografa i karikaturista. Izlagači na prvim izložbama bili su uglavnom slovenački umetnici, kasnije su pozvani stvaraoči, iz drugih naših republika, a zatim i umetnici iz inostranstva, čime *Junij* dobija internacionalnu dimenziju. Na novosadskoj izložbi, ostvarenoj pod pokroviteljstvom *Gorenjau* Velenju, ova grupa nam se predstavila u svom najmasovnijem obliku do sada. Ukupno 34 slika, grafičara, vajara, fotografa i karikaturista iz Jugoslavije, ali i iz mnogih zemalja sveta, sa četiri kontinenta (Južna i Severna Amerika, Azija i Evropa).

Zajednički imenitelj u ova-ko raznorodnoj skupini teško je sa sigurnošću definisati. Ipak, njega svakako treba tražiti u angažovanom shvatanju umetnosti. Naravno da se ovde angažovanost pojavljuje u različitim nivoima. Čini se da su najangažovaniji mnogobrojni poslenici fotografije. Među njima se jasno razlikuju dve grupe. Prvoj pripadaju autori autohtonog fotografskog izraza, dok se pripadnici druge grupe afirmišu kao sastavni deo dokumentacionog

beleženja konceptualističkih istraživanja. Karikatura se mahom služi nadrealističkim transformacijama kao osnovom za svoj iskaz; konceptualistima je, takođe, dat odgovarajući prostor u odnosu na aktivnost ovakvih akcija, slikarstvo, kao klasični način umetničkog izražavanja, je kvantitativno veoma slabo zastupljeno (svaga dva autora) s rezultatima u skladu trenda figurativnog; grafički listovi su veoma raznorodni, tako da je teško izreći jedan sublimativni sud; vajari deluju veoma ubedljivo i poletno.

Ova izložba, po karakteru neuobičajena u tekućoj izložbi delatnosti novosadskih galerija pružila nam je mogućnost delimičnog upoznavanja s osnovnim aktuelnostima likovnih kretanja na jednom širem internacionalnom planu. To nam je omogućeno zahvaljujući delima umetnika okupljenih oko ideje i želje zajedničke saradnje i mira u svetu, što je naglašeno u izvanredno dokumentovanom katalogu ove izložbe.

SLIKARSTVO, GRAFIKA, SKULPTURA

Likovni salon Tribine mladih, od 11. do 29. aprila 1977.

U Likovnom salonu Tribine mladih, posle niza samostalnih izložbi, otvorena je jedna zajednička na kojoj izlažu, uglavnom, mladi novosadski likovni umetnici. Na ovoj izložbi, s pomalo neinventivnim naslovom *Slikarstvo, grafika, skulptura* zastupljeno je ukupno osam izlagača. Sastav autora nije skup nosilaca istih ideja, niti je ova grupa oformljena s pretenzijama zajedničkog izlaganja, u smislu nekakvog umetničkog programa — nju jednostavno treba shvatiti kao jedan od mogućih prikaza delovanja mladih stvaralaca u Novom Sadu. I ova izložba potvrđuje stav koji se u nas uvrežio, da se na likovnim manifestacijama kolektivnog karaktera umetnici ne pojavljuju s delima koja označavaju »novinu«, ili nekakav eksperiment u odnosu na dotadašnje stvaralaštvo, nego se, obično, prikazuju dela već poznatih autorovih nastojanja. Od ovakvog stava je ovom prilikom odustao Dušan Todorović, a sledeći ovakvu »izlagačku politiku« neki izlagači su zašli u drugu krajnost, te nam ponovo prikazali već viđena dela (Denković, Veselinović). Ostali su se odlučili za najnovije realizacije koje organski pripadaju dosadašnjim istraživanjima.

Već smo rekli, iznenađenje je ovoga puta Dušan Todorović. Tema je ostala ista — ispitivanja »vizuelnih tragova« čiji se

koreni razaznaju u dugotrajnijem interesovanju za probleme kinetičkih i vizuelnih fenomena. Novo je drugačiji, radikalno izmenjen pristup akciji; Todorović je napustio stafelajno slikanje i upustio se u sasvim oprečan vid izražavanja konceptualističkog porekla. Svoju, uslovno nazvanu slikarsku akciju, ovaj umetnik svodi na nivo intervencije.

Platna Kešelja deluju znatno ubedljivije. Pažljivijem i ravnosnijem posmatraču likovnih gibanja u ovom novosadskom prostoru svakako neće promaći činjenica da je Kešelja, posle izvesnog lutanja na relacijama između dve svoje novosadske izložbe (Galerija ULIV-a, Likovni salon Tribine mladih, našao vlastiti izraz. Smirivanjem koloriteta Kešeljevo slikarstvo obećava značajnije rezultate.

Za slikarstvo Rajka Petkovića je još ranije vladalo mišljenje da će, ako ne pribegne nekom radikalnijem zahvatu u pristupu, zapasti u jedan oblik manirizma (Đ. Jović). Čini se da je ovoga puta to potvrđeno. Na žalost, na dva, ovide izložena platna, ne naziru se indikacije ka eventualnom razrešenju. Grupu grafičara čine Branka Veselinović, Rada Ćupić koja je u ULUV primljena prošle i Pavel Pop koji je postao član Udruženja ove godine.

Listovi Branke Veselinović iz ciklusa *Umutar videnog* karakterišu već poznata nastojanja ispitivanja prostora. Grafički list je koncipiran na crtežu i problemu luministike. Poput Veselinovićeve, i Pavel Pop formira plastičnu celinu svojih grafika favorizovanjem crteža, čak i na uštrb ostalih potrebnih elemenata grafičkog izražavanja. Rada Ćupić se iz ove grupe grafičara izdvaja drugačijim poimanjem crteža koji je veoma redukovan i u sadejstvu sa čistim površinama formira plastičnu celinu. Upotreba boje je ovde svedena na minimum.

Od dvojice vajara, Ljubomir Denković se predstavlja već viđenim i dobro poznatim oblicima punih plastičnih masa, blagih preгиба i sporih ritmova, dok je Mladen Marinkov, uz Todorovića, svakako najistaknutiji autor na ovoj izložbi. Stvaranju skulpture Marinkov ne pristupa klasičnom metodom smišljenog oblikovanja. Vajarsku akciju on svodi na odabiranje elemenata i njihovou koordinaciju, a u samoj realizaciji dopušta autohtoni nastanak skulptorskog objekta, čime postiže apsolutnu logičnost oblika i ritmova. Marinkov, takođe, spada u red vođanskih mladih stvaralaca čiji će se razvoj pratiti s izuzetnim interesovanjem i čije delo obećava značajnije rezultate.

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja

uređuju: lazar bojanović, dragi bugarić, milan dunderski, slavko gordić, vićozslav hronjec, dragan koković i jovan zivlak (glavni i odgovorni urednik) tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / tehnički sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: janoš banjai, bosiljka bojančić, cvetan dimovski, nada dragin, lazar elhart, ksenija maricki gađanski, slavko mišković, julijana palfi, jordan pešić, jožef ric, milan stanić (predsednik), jovan zivlak i pero zubac / izdaje tribina mladih, novi sad, katolička porta 5. telefon 28-765 / osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja preplata 50 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro račun 65700-603-997 kod novosadske banke u novom sadu / lektor zorica stojanović / korektor / simon grabovac / meter miroslav pešić / štampa »prosveta« novi sad, stevana sremca 13. na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.